

AzTU-nun NƏZDİNDƏ

BAKİ TEXNİKİ KOLLECİ

İNGİLİS DİLİ

FƏNNİNDƏN

MÜHAZİRƏLƏR

I kurslar üçün

Bakı - 2022

MÜNDƏRİCAT

Contents

Adjective, Suffix & Prefix	3
Degrees of Comparision of Adjective (Sifətin dərəcələri).....	4
Interrogative Pronouns (Sual Əvəzlilikləri).....	6
Short Answers-Qısa Cavablar.	8
İndiki zamanın bitmiş forması.(The Present Perfect Tense Form)	11
İndiki zamanın davam edib bitmiş forması.(The Present Perfect Continuous Tense Form).....	12
The Adverb. Degrees of Comparison of Adverb- Zərf. Zərfin dərəcələri.....	13
Types of Adverb- Zərfin Növləri.	14
Direct and Indirect speech – Vasitəsiz və Vasitəli nitq.	15
Rules for changing from direct into indirect.(Vasitəsiz nitqi vasitəli nitqə çevirmə qaydaları)	16
Gələcək zamanın bitmiş forması.(The Future Perfect Form)	17
“The” müəyyən artıqlı (The Definite Article).....	18
Məsdər (The Infinitive).....	21
Gerund (The Gerund).....	23
Present Continuous-Passive Voice.....	26
Past Continuous-Passive Voice.	26
Passive Voice Present Perfect.....	27
Passive Voice Past Perfect	27
Passive Voice Future Perfect.....	28
Passive Voice Future Perfect in the Past.....	28
Other, Another, The other.....	29
Direct and Indirect Questions- (Birbaşa və dolayı yolla verilən suallar).....	30
Ayrııcı Suallar-Disjunctive Questions(Tag questions).....	31
The Numeral-Cardinal Numerals-Miqdar Sayları	32
Ordinal Numerals- Sıra Sayları.....	34
Keçmiş zamanın davam edib bitmiş forması.(The Past Perfect Continuous Tense Form).	36
Gələcək zamanın davam edib bitmiş forması.(The Future Perfect Continuous Tense Form).....	37
The Order of Adjectives	39
Little, Few/Much, Many	40

Adjective, Suffix & Prefix

Azərbaycan dilində olduğu kimi, ingilis dilində də sifət şəxs və ya əşyanın əlamətini, keyfiyyətini, xassəsini ifadə edir. İngilis dilində sifət kəmiyyətə, şəxslərə və hallara görə dəyişmir. Yəni sifət aid olduğu isimlə nə kəmiyyətə, nə cinsə, nə də hala görə uzlaşır: a short pencil – the short pencils qısa karandaş – qısa karandaşlar a clever boy – a clever girl ağıllı oğlan – ağıllı qız a tall man – the tall mans name -hündürboylu kişi – hündürboylu kişinin adı. 1) Sifətlərin quruluşu. Quruluşuna görə sifətlər sadə, düzəltmə, mürəkkəb olur. Sadə sifət bir kökdən ibarətdir:

red (qırmızı)
tall (hündür)
fresh (təzə, short
(qısa) blue
(mavi, cold
(soyuq) və s.

Düzəltmə sifətlər kök və şəkilçidən ibarətdir. Bəzi şəkilçilər kökün əvvəlinə, bəziləri isə axrına artırılır. Sifət düzəldən şəkilçilər və onların köməyi ilə düzələn bəzi düzəltmə sifətlər aşağıda verilmişdir:

-able: comfortable, eatable, agreeable, reliable və s.

-ible: accessible, impossible, responsible və s.

-ant: important, significant, dominant və s.

-ent: different, dependent, silent və s.

-en: wooden, woolen, golden, silken və s.

-ful: useful, careful, hopeful, beautiful və s.

-ous: famous, courteous, dangerous və s.

-less: useless, hopeless, homeless və s.

-ish: foolish, selfish, childish və s. un-: unknown, unhappy, uneasy, unemployed və s. pre-: prewar, preliminary, previous və s. in-(il-, im-, ir-): incorrect, inconvenient, inconsistent, illiterate, irregular, impossible və s.

İki və daha çox kökdən ibarət olan sifətlər mürəkkəb sifətlər adlanır. Mürəkkəb sifətlər müxtəlif nitq hissələrini (isim, sifət, say, feil sifət) birləşməsindən düzəlir: Lifelong, blue-eyed, life-giving, snow-white, freedom-living, cold-blooded, lion-hearted, two-sided, simple-hearted və s.

2) Əsli və nisbi sifətlər. İngilis dilində sifətlər mənalarına görə iki qrupa bölünür- əsli və nisbi sifətlər. Əsli sifətlər (Aqualitative Adjectives) əşyaların rəngini, formasını, əlamət və xassələrini ifadə edir: red, white, yellow, black, green, blue, grey, violet, pink, brown, orange, round, oval, large, good, bad, strong, weak, heavy, big, little, high, tall, law, hot, warm, cold, thick, thin, long, short, beautiful, young, old və s.

Nisbi sifətlər (Relative Adjectives) əşyaya xas olan əlamət, keyfiyyət və xassələri birbaşa deyil, dolay yolla ifadə edir. Məsələn, wooden table dedikdə biz stolun ağacdan düzəldildiyini bildiririk. Beləliklə, stolun xassələri başqa bir əşyanın (ağacın) vasitəsilə ifadə edilir.

Nisbi sifətlər quruluşuna görə düzəltmə sifətlərdir: golden, wooden, woolen, silken və s.

Degrees of Comparision of Adjective (Sifətin dərəcələri)

İngilis dilində də əsli sifətlərin üç dərəcəsi mövcuddur - adi dərəcə (**Positive Degree**), müqayisə dərəcəsi (**Comparative Degree**), üstünlük dərəcəsi (**Superlative Degree**).

Nisbi sifətlərin isə müqayisə dərəcələri olmur və onlar həmişə adi dərəcədə olur. Sifətlərin adi dərəcəsi heç bir morfoloji formaya malik deyil .Adi dərəcədə sifətin xüsusi şəkilçisi olmur. Birhecalı və bəzi ikihecalı əsli sifətlərin müqayisə dərəcəsi onların sonuna **-er** , üstünlük dərəcəsi isə **-est** , şəkilçisi artırmaqla düzəlir .

Sifətin üstünlük dərəcəsi qarşısında müəyyən artıqlaşdırıcı işlənir:

cold (soyuq) - colder (daha soyuq) - the coldest (ən soyuq) small (kiçik) - smaller daha kiçik) -the smallest ən kiçik) clever (ağıllı) - cleverer (daha kiçik) - cleverest (ən ağıllı) narrow (dar) - narrower (daha dar) - the narrowest (ən dar)

Sifətlərin sonuna **-er** , **-est** şəkilçiləri artırılarkən :

a) birhecalı sifətlərdə qısa saitedən sonra gələn samit big (böyük) - bigger (daha böyük) - the biggest ən böyük) fat (kök) - fatter (daha kök) - fattest (ən kök) hot (isti) - hotter (daha isti)- the hottest (ən isti)

b) sonu **y** ilə bitən sifətlərdə **y** hərfi **i** ilə əvəz olunur : lazy (tənbel) - lazier daha tənbel) - the laziest (ən tənbel) easy (asan) - easier (daha asan) - the easiest (ən asan) happy (xoşbəxt)-happier (daha xoşbəxt)-the happiest (ən xoşbəxt) c) **e** ilə bitən sifətlərin sonuna **-r** və **-st** artırılır : simple (sadə) - simpler (daha sadə) -

the simplest (ən sadə) wide (geniş) - wider (daha geniş) - the widest (ən geniş) nice (gözəl) - nicer (daha gözəl) - the nicest (ən gözəl) large (böyük) - larger (daha böyük) - the largest (ən böyük) Çoxhecalı və bəzi ikihecalı əsli sifətlərin müqayisə dərəcəsi onların əvvəlinə **more (less)** , üstünlük dərəcəsi isə **most (least)** sözlərini əlavə etməklə düzəlir . **More most** çoxaltmaq , **less - least** azaltma mənasında işlədilir: important - more important- the most important mühüm-daha mühüm-ən mühüm famous more famous - the most famous məşhur-daha-məşhur-ən məşhur interesting-more interesting- the most interesting maraqlı-daha maraqlı-ən maraqlı interesting - less interesting the least interesting az maraqlı-ən az maraqlı

Sifətin müqayisə dərəcəsi müəyyən şəxs və əşyaya aid əlamət, keyfiyyət, xassənin müqayisə olunanda artıq olduğunu bildirir . Müqayisə dərəcəsi işlədilərkən than bağlayıcısından istifadə olunur . **Than** bağlayıcısı dilimizə **-dan , -dən** və yaxud **-dən daha, -dan** daha kimi tərcümə edilir This house is **higher than** that one.Bu bina o birisindən hündürdür.Half past seven is **earlier than** half past ten . Saat səkkizin yarısı saat on birin yarısından (daha)erkəndir (tezdir).She knows English **better than** German. O, ingilis dilini alman dilindən (daha) yaxşı bilir. Which exercise is **more difficult** for you? Hansı tapşırıq sizin üçün daha çətindir? Üstünlük dərəcəsi şəxs və ya əşyanın daxil olduğu sinifdə ən yüksək keyfiyyət, xassəyə malik olduğunu bildirir: May is **the best** month of the year. May ilin ən yaxşı ayıdır. This tree is **the highest** tree in the garden. Bu ağac bağdakı ağaclardan ən hündürüdür. January is **the coldest** month of the year.Yanvar ilin ən soyuq ayıdır. Football is **the most** popular game in all the countries. Futbol bütün ölkələrdə ən populyar oyundur.Bəzi sifətlərin dərəcələri xüsusi yolla düzəlir. **Bunları yadda saxlamaq lazımdır:** good(yaxşı) - better (daha yaxşı) - the best (ən yaxşı)

bad (pis)-worse (daha pis) - the worst (ən pis)
many (çox) – more (daha çox) - the most (ən çox)
little (az) - less (daha az) - the least (ən az)

Bir neçə sifətin müqayisə və üstünlük dərəcələrində iki forma mövcuddur . Bu formaların əksəriyyəti müxtəlif mənaya malikdirlər :

ADİ	MÜQAYİSƏ	ÜSTÜNLÜK
far	farther further	farthest(məsafə mənasında) furthest(vaxt mənasında)
old	older elder	oldest(zaman baxımdan) eldest(ailədə yaşa görə)
near	nearer	nearest(ən yaxın(məsafəyə görə)).
Next (sonrakı, o biri(sırada))		
late	later latter	latest(zaman mənasında) last(sıra bildirir)

Eyni əlamət və xassəyə malik isimlər müqayisə olunarkən **as ... as** (kimi) bağlayıcısından istifadə olunur. Bu zaman sifət adi dərəcədə işlənir: My room is **as large as** my brothers room. Mənim otağım qardaşımın otağı kimi böyükdür. This flower is **as beautiful as** that one Bu çiçək o biri kimi gözəldir. Müxtəlif əlamət və xassəyə malik isimlər müqayisə olunarkən **not so as** (kimi deyil) bağlayıcısı və sifətin adi dərəcəsi yaxud **than** (-dan dən) bağlayıcısı və sifətin müqayisə dərəcəsi kimi işlədilir.

This book is **not so interesting** as that one. Bu kitab o biri kitab kimi maraqlı deyil.

This book is **more interesting than** that one. Bu kitab o birisindən (daha) maraqlıdır.

This house is **not so high as** that one. Bu ev o biri ev kimi hündür deyil. This house is **higger than** that one. Bu ev o birisindən (daha) hündürdür.

Interrogative Pronouns (Sual Əvəzlilikləri)

Who(whom), whose, Which, what sual əvəzlilikləridir və bunlardan sual cümlələrində istifadə olunur.

Who has drawn this picture?

- Bu şəkli **kim** çəkib?

What did you see in the picture?

- Şəkildə **nə** gördün?

Which child is the eldest?

- **Hansı** uşaq yaşca böyükdür?

Who əvəzliyinin 3 halı var;

adlıq hal (Nominative Case) – *who*

Obyekt hal (Objective Case) – *who(m)*

Yiyəlik hal (Possessive Case) – *whose*

Sual əvəzlilikləri cümlədə mübtəda, tamamlıq və mürəkkəb xəbərin ad hissəsi kimi çıxış edə bilər;

***What** do you want?*

- Siz **nə** istəyirsiniz?

***Who(m)** did you speak to? Və ya To **whom** did you speak?*

- Siz **kiminlə** danışdınız?

*I have two green blouses. **Which** one do you want?*

- Mənim iki yaşıl köynəyim var. Siz **hansı** istəyirsiniz?

***What** is she? – O **nəçidir**?*

***Who** answered the question? – suala **kim** cavab verdi?*

Sual əvəzlilikləri həmçinin təyin rolunda çıxış edən sifətləri əvəz edir.

***What** colour is this flowers?*

- Bu gül **nə** rəngdədir?

***Whose** poems do you like best?*

- Ən çox **kimin** şeirlərini xoşlayırsınız?

***Which** lesson did she miss?*

- O **hansı** dərsi buraxdı?

***Who** (whom,whose) əvəzliyi şəxslərə, **What** isə əşyalara aid edilir.*

***Who** speak at the meeting?*

- İclasda **kim** çıxış etdi?

***What** has she in her hands?*

- Onun əllərində **nə** var?

Peşəni, yaxud məşğuliyyəti bildirdikdə adətən *what* əvəzliyindən istifadə olunur:

- **What** is your son? -Sizin, oğlunuz **nəçidir?**
- *He is an artist.* – *O, rəssamdır.*
- **What** do you do? - Siz **nəçisiniz?**
- *I'm a teacher.* – *Mən müəlliməm.*

Which əvəzliyindən hər hansı seçim etmək lazım gəldikdə istifadə olunur.

Which of you will go with me?

- Mənimlə **hansınız** gedəcəksiniz?

Which of the two bags do you prefer?

- *İki çantadan* **hansı** daha çox xoşum gəlir?

Which do you want: coffee, tea or milk?

- **Hansı** (**nə**) istəyirsiniz: kofe, cay yoxsa süd?

Which of you swims better?

- **Hansınız** daha yaxşı üzürsünüz?

Short Answers-Qısa Cavablar.

Nitqi asanlaşdırmaq, aydın və qısa danışmaq məqsədilə ingilis dilində qısa cavablar geniş şəkildə işlədilir.

-son işlədilmiş cümlədəki fikrə münasibət bildirdikdə həmin cümlə tamamilə olduğu kimi işlədilə bilər.Bu halda həmçinin (da, də) sözü işlədilməlidir.

Mənim atam həkimdir. – My father is a doctor.

Mənim atam da həkimdir. –a) My father is a doctor, too.

b) My father is also a doctor.

-bu tip cümlələr uzun və geniş olduğundan artıq vaxt və enerji sərfinə səbəb olur.Bu səbəbdən də qısa cümlələrə geniş yer verilir.

1.Mənim anam müəllimdir.- My mother is a teacher .(təsdiqdir.)

Mənimki də (mənim anam da müəllimdir.)

a) –So is mine.(So is my mother.)

b) -My mother is a teacher too.

c) – My mother is also a teacher.

2.Biz dünən evdə deyildik. –We were not at home yesterday.(inkardır.)

- Biz də (biz də evdə deyildik.)

a) Neither were we

b) Nor were we.

c) We were not at home yesterday either.

-qısa cavabla təsdiq cümləyə münasibət bildirdikdə So...., inkar cümləyə münasibət bildirdikdə isə Neithervə ya Nor sözlərindən biri ilə başlayan cümlə növü işlədilir.

-İngilis dilində bir grammatik əsası olan cümlədə iki inkarlıq işlədilməz, ayrıca sual cümləsində tərəflərdən biri təsdiqdə, digəri isə inkarda olursa, qısa cavab verdikdə təsdiq cümləyə təsdiq cümləyə təsdiqdə, inkar cümləyə isə inkarda cavab verilməlidir.

1.-I am teacher .

- Mən müəlliməm.(təsdiq cümləsidir.)

So am I.

-Mən də = Mən də müəlliməm.(təsdiq cümləsi ilə cavab verilir.

2.I am not a doctor.

-Mən həkim deyiləm. (inkar cümləsidir.)

Nor am I .

Mən də = Mən də həkim deyiləm.(inkar cavab verilir)

Neither am I .

Mən də = Mən də həkim deyiləm.(inkar cavab verilir)

-qısa cavabların söz sırası aşağıdakı kimidir;

So		köməkçi feil		mübtəda
Neither	+	münasibət bildirmək	+	barəsində münasibət
Nor		istənilən son cümlədəki		bildirmək istənilən

xəbər şəkilçisi olan köməkçi feil,əgər cümlədə köməkçi feil olmazsa to do köməkçi feilinin müvafiq zaman və şəxs do, does, did formalarından biri işlədilir.

şəxs və əşya

So am I.

= I am too.

So can I .

=I can too.

Neither do I.

= I don t either.

Neither must I .

= I mustnt t either .

Neither have I .

= I haven t either.

Nor have I

= I haven t either.

Sona could translate the text yesterday. – Sona dünən mətni tərcümə edə bildi.

So could my sister. - Mənim bacım da (tərcümə edə bildi.)

We wrote a dictation last week – Biz keçən həftə imla yazdıq.

So did we - Biz də (imla yazdıq.)

-qısa cavabla əlaqədar test etdikdə cümlənin zamanına (1) və söz sırasına (2) xüsusilə fikir verilməlidir.

1.He put no paper into the drawer.(O yeşiyə kağız qoymadı.)

a) Neither does the clerk (indiki zaman) -səhvdir.

b) Neither did the clerk (keçmiş zaman) – düzdür- Katib də.

İzah: put qaydasız feildir,indiki qeyri- müəyyən zaman formasında III şəxsin təkindədir, xəbərində bu şəkilçi olmağından indiki zaman ola bilməz.

2.My father can t speak English –Atam ingiliscə danışa bilmir.

a) Neither my father can – səhvdir, çünki söz sırası pozulub.

b) Neither can my father – düzdür.- Mənim atam da.

-qısa cavab verdikdə mübtəda xəbərlə mütləq uzlaşmalıdır.

Nowadays I do not read any newspapers – Mən bu günlər qəzet oxumuram.

Nor does my brother. - Mənim qardaşım da (oxumur.)

Neither does my brother Kim ? -o

III şəxsin təki

İstər tabesiz, istərsə də tabeli mürəkkəb cümlədə diqqətli olmaq lazımdır.Qısa cavab verdikdə məntiqi vurğunun hansı hissəyə düşdüyünə fikir verilməli (1), bir tərəfdən təsdiq və ya inkarlığı, digər tərəfdən isə köməkçi feili (2) götürmək olmaz;

1.The boy who was invited went to the party.-Dəvət olunan oğlan şənliyə getdi.

-Mən də a)- So was I = Mən də dəvət edildim.

b) – So did I = Mən də getdim.

İzahı; doğru cavab b bəndidir, çünki məntiqi vurğu dəvət edilmədən deyil, şənliyə getmək dən ibarətdir.

2.I was so tired that I didn t go to the party.- Mən elə yorğun idim ki, şənliyə getmədim.

-Mən də a) Nor was I = Mən də yorğun idim (səhvdir)

b) So did I = Mən də getdim.(səhvdir)

c) Neither did I = Mən də getmədim. (düzdür)

İzahı: doğru cavab c- bəndidir, çünki həm köməkçi feil, həm də inkarlıq eyni tərəfdən göstərilmişdir, a bəndində təsdiqdə olan tərəfə inkar münasibət bildirib. b bəndində isə birinci tərəfin təsdiqliyi ilə ikinci tərəfin köməkçi feili işlədilib.

Qısa cavabla əlaqədar test etdikdə aşağıdakı ardıcılığa xüsusilə fikir verilməlidir.

1.Cümlənin növünə (təsdiq və ya inkar)

2.Cümlənin zamanına .

3.Söz sırasına .

4.Mübtəda və xəbər uzlaşmasına .

5.Düzgün cümlə quruluşuna.

6.İnkarda verilmiş cümlənin düzgünlüyünə.

7.Bütöv cümlə ilə münasibət bildirdikdə həmçinin sözünün (too, also, either) işlədilməsinə.

İndiki zamanın bitmiş forması.(The Present Perfect Tense Form)

Present Perfect to have köməkçi feilinin indiki zamanı (**have, has**) və əsas feilin keçmiş zaman feli sifət forması (**Participle II**) vasitəsilə düzəlir. Sualda köməkçi feil mübtədadan əvvəllə keçir, inkarda isə köməkçi feldən sonra **not** inkar hissəciyi işlədilir:

Təsdiq:

I have asked.

You have asked.

He (she) has asked.

Sual:

Have I asked?

Have you asked?

Has he (she) asked?

Inkar:

I have not asked.

You have not asked.

He (She) has not asked.

Aşağıdakı qısa formalardan da istifadə olunur:

Təsdiq:

I've asked.

You've asked.

He's (she's) asked.

İnkar:

I haven't asked.

You haven't asked.

He (she) hasn't asked.

İndiki bitmiş zaman forması keçmişdə icra edilmiş, lakin nəticəsi indi ilə bağlı olan (göz qabağında olan) hərəkətləri; keçmişdə icrasına başlanmış və hələ davam etməkdə olan hərəkətləri bildirmək üçün işlədilir. Bu forma Azərbaycan dilinə felin nəqli keçmiş forması (danışiq anına qədər bitmiş hərəkətlər) və indiki zaman forması ilə tərcümə olunur. Present **Perfect** çox hallarda **just** (indicə), **yet** (hələ), **already** (artıq), **since** (o vaxtdan bəri), **never** (heç vaxt), **recently** (bu yaxınlarda) və s. Zərflərlə işlədilir:

I have written my exercises.

Mən tapşırıqlarımı yerinə yetirmişəm.

My friend **has received** a very interesting letter today.

Dostum bu gün çox maraqlı məktub alıb.

İndiki zamanın davam edib bitmiş forması.(The Present Perfect Continuous Tense Form)

Present Perfect Continuous forması **to have** köməkçi felinin Present Perfect forması (**have been, has been**) və əsas felin Participle I forması (indiki zaman feli sifət forması) ilə düzəilir. Sualda birinci köməkçi fel (**have, has**) mübtədadan əvvələ keçir, inkarda isə birinci köməkçi feldən sonra **not** inkar hissəciyi artırılır.

Təsdiq:

I have been reading.

You have been reading.

He (she) has been reading.

Sual:

Have I been reading?

Have you been reading?

İnkar:

I have not been reading.

You have not been reading.

Qısa təsdiq və inkar şəkilləri aşağıdakı kimidir:

Təsdiq:

I've been reading.

You've been reading.

İnkər:

I haven't been reading.

You haven't been reading.

Present Perfect Continuous forması keçmişdə başlanan və danışığ zamanı hələ davam edən hərəkətləri; keçmişdə başlayıb müəyyən bir müddət davam edən, hal – hazırda isə artıq davam etməyən hərəkətləri; keçmişdə dəfələrlə təkrarən baş verən hərəkətləri bildirmək üçün işlədilir. Azərbaycan dilinə felin indiki zaman forması (bitməmiş hərəkətlər) və ya nəqli keçmiş zaman forması (bitmiş hərəkətlər) ilə tərcümə olunur:

I have been reading the book since yesterday.

Mən dünəndən bəri bu kitabı oxuyuram.

The Adverb. Degrees of Comparison of Adverb- Zərf. Zərfin dərəcələri.

Adverb –Zərf hərəkətin tərzini, zamanını bildirən əsas nitq hissəsidir. Zərf əsasən hərəkətlə bağlıdır.

Ex-Mən sürətli qaça bilirəm- I can run quickly.

Morfoloji quruluşuna görə zərflər 4 yerə bölünür;

Sadə zərflər- The Simple Adverbs-Yalnız 1 kökdən ibarət olur.

Ex- here- burada, there-orada.

Düzəltmə zərflər- The Derivative Adverbs- -Kök və şəkilçidən ibarət olur. Əksər tərzli hərəkət zərfləri sifətin sonuna ly şəkilçisi artırmaqla düzəlir. ward - şəkilçisi də istiqamət bildirən zərf əmələ gətirən şəkilçidir. ex- nice -gözəl-(sifətdir) , nicely- (zərfdir).

Mürəkkəb zərflər- The Compound Adverbs- İki və ya daha artıq kökün birləşməsindən əmələ gəlir.-sometimes- bəzən

Tərkibi zərflər- The Composite Adverbs-Sözünülərin iştirakı ilə və ayrı-ayrılıqda işlədilən zərflərdir.

At all- heç, qətiyyən , at once -dərhal, forever- həmişəlik

Təkhəcalı zərflərin eləcə də early zərfinin müqayisə dər. Ex- earlier, üstünlük dərəcəsi est ilə düzəlir. Ex- earliest. Adi dərəcə heç bir şəkl qəbul etmir. Ex- early- erkən. Sifətdən fərqli olaraq zərfin üstünlük dərəcəsinin qarşısında heç vaxt the artikılı olmur.

Bəzi zərflərin müqayisə və üstünlük dərəcələri hər 2yolla düzəlir. Şifahi nitqdə slow və quick zərf kimi də işlənir. ex. often -oftener- oftenest .

Üstünlük dərəcəsində olan zərfdən sonra of sözönlü ifadə, hamıdan yaxşı, pis və s. mənasında işlənərsə, və ya nəzərdə tutularsa , həmin zərf və ya the artikılı ilə, ya da the artikılısız işlənə bilər. ex- I think Tom sang (the) best of all. Mən düşünürəm ki, Tom hamıdan yaxşıdır.

Zərfin müqayisə dərəcəsi a lot of, little sözləri ilə qiymətləndirilir.

Types of Adverb- Zərfin Növləri.

Leksik mənasına görə zərflər aşağıdakı kimi qruplaşdırılır:

1. Yer zərfləri- The Adverbs of Place- - bu zərflər hərəkətin yerini bildirir. Ex- O, geri addımladı-He stepped back

Above- yuxarıda

Far- uzaqda

Here-bura

There- ora

Upstairs- yuxarıda və s.

2. Zaman zərfləri- The Adverbs of Time- bu zərflər hərəkətin zamanını bildirir. Ex- Mən hələ kitabı əldə etməmişəm- I have not got the book yet.

Yet-hələ- (əsasən bitmiş zaman formalarında inkar və sual cümlələrdə işlədilir. yet - bitməsi gözlənilən bir hərəkətin hələ bitməmiş , baş verməmiş olmasını bildiri.)

Ago-əvvəl (keç qeyri müəyyən zaman forması tələb edən, zaman bildirən ifadələrlə işlədilir.)

Ever- heç, nə vaxtsa –(bitmiş zaman formalarında cümlənin sonunda işlədilir.)

Lately- son zamanlar –(indiki bitmiş zaman formasında , cümlənin sonunda işlədilir.) və s.

3.Miqdar zərfləri- The Adverbs of Measure- hərəkətin ölçüsünü, dərəcəsini , miqdarını bildirir.ex- O , çox danışdı- he talked a lot.

Almost- təxminən

Much- çox, çoxlu

So- elə, belə

Very- çox və s.

4.Tərzi- hərəkət zərfləri- The Adverbs of Manner- hərəkətin tərzini, necə baş verdiyini bildirir.Əksər tərzi- hərəkət zərfləri əslə sifətlərin sonuna ly şəkl artırmaqla düzəlir.ex- Biz yeni sözləri hər gün təkrar etməliyik- We must repeat the new words daily.

Fast- cəld

Badly- pis

Easily- asanlıqla vəs.

5.Bağlayıcı zərflər- The Conjunctive- Adverbs- bunlar xüsusi sualda işlədildikdə sual zərfləri, tabeli mürəkkəb cümlədə işlədildikdə bağlayıcı zərf kimi çıxış edir.

When- nə zaman, anda, əndə

How long- nə vaxtdır ki

Why-nə üçün

Direct and Indirect speech – Vasitəsiz və Vasitəli nitq.

Azərbaycan dilində olduğu kimi ingilis dilində də nitq vasitəsiz və vasitəli olmaqla 2 yerə bölünür.

Nitq prosesində və ya yazıda bəzən başqasının sözlərindən və ya özünün əvvəllər dediyi sözlərdən istifadə edilir.Bunu 2 üsulla izah etmək olar.1.ya başqasının nitqi olduğu kimi saxlanılır.

2. Nitqi asanlaşdırmaq üçün əsas məna saxlanılmaqla müəllifin fikri leksik və qrammatik dəyişiklik edilməklə verilir və ya müəyyən dəyişikliklər edilməklə onun məzmunu verilir. I üsul- vasitəsiz nitq. II üsul- vasitəli nitq adlanır.Vasitəli nitq tabeli mürəkkəb cümlədir baş cümlədən və tamamlıq budaq cümlədən ibarət olur bir kəsin dediklərini bir başqasına çatdırmaq və ya dediklərini təkrar etmək məqsədi daşıyır.

Yazıda vasitəsiz nitq dırnaq işarəsi arasına alınır.Vasitəsiz nitq 1, 2, 3 bəzən də daha çox cümlədən ibarət olur.

Vasitəsiz nitqdə müəllifin sözləri həmişə dırnaq arasında yazılır. Fikrin kimə aid olduğunu göstərən cümlə (müəllif) əvvəldə sonda həтта ortada da verilə bilər. Vasitəsiz nitq bir iki üç bəzən isə daha çox cümlədən ibarət olur.

Vasitəsiz nitq- ex- Mənim bu işlərdən xəbərim yoxdur- deyə o, nəhayət dilləndi- I don't know about that he finally said.

Vasitəli nitq- ex-Anası dedi ki, axşama yaxşı hazırlaşın , qonağımız olacaq- His mother said -Prepare well for the evening. He will be our guest.

Rules for changing from direct into indirect.(Vasitəsiz nitqi vasitəli nitqə çevirmə qaydaları)

Vasitəsiz nitqi vasitəli nitqə çevirdikdə bir sıra sintaktik və morfoloji dəyişikliklər baş verir.

Vasitəsiz nitqin əsas əlamətləri olan dırnaqlar atılır və cümlənin növündən asılı olaraq müxtəlif bağlayıcılar işlədilir və vasitəli nitqdə baş cümlə həmişə cümlənin əvvəlində işlədilir.

1. əgər müəllifin sözləri yəni dırnaqlar arasında verilmiş cümlə nəqli cümlədirsə that bağlayıcısı istifadə edilir.

Ex-Əli deyir ; Sona həkimdir- Ali says Sona is a doctor.- nəqli cümlədir.
Əli deyir ki Sona həkimdir- Ali says that Sona is a doctor.

2. Vasitəsiz nitqdə müəllifin sözləri sual cümləsi ilə verildikdə xəbər şəkilçisi funksiyasında olan köməkçi feil mübtədanın qarşısına keçir. Vasitəli nitqdə köməkçi feil mübtədanın qarşısına keçə bilməz. Bağlayıcıdan sonra mübtəda ilə başlayan nəqli cümlə verilir.

Ex- Sona said-Where are you going to work ?- Sona dedi-Sən işləməyə hara gedirsən

Bu cümlə sual əvəzliyidir çünki where dən sonra köməkçi feil ilə başlayan ümumi sual işlədilib.

Sona asked where I was going to work-bağlayıcıdır, çünki where dən sonra mübtəda ilə başlayan nəqli cümlə işlədilib.

3. Baş cümlə indiki zamanda olarsa budaq cümlənin zamanı dəyişmir.

Ex-Aytan says – We go home- Aytən deyir-Biz evə gedirik.(indiki qeyri- müəyyən zaman formasıdır.)

Aytan says that they go home- Aytən deyir ki onlar evə gedirlər.(indiki qeyri - müəy. Zam for.)

4.Ümumi və xüsusi sual cümləsində eləcə də əmr xahiş cümləsinin inkar formasında to do köməkçi feili işlədilsə vasitəli nitqə çevirdikdə bu köməkçi feil işlədilməz.

Ex-Ali said- Do you live here?- Əli dedi ; Sən burada yaşayırsan ?

Ali asked if I lived there.- Əli mənim orada yaşayıb yaşamadığımı soruşdu.

Gələcək zamanın bitmiş forması.(The Future Perfect Form)

Gələcək zamanın bitmiş forması **to have** köməkçi felinin qeyri – müəyyən gələcək zaman forması (**shall have, will have**) və əsas felin keçmiş zaman feli sifəti forması (Participle II) vasitəsilə düzəldilir. Sual formasında birinci köməkçi fel (**shall,will**) mübtədadan əvvələ keçir, inkarda isə birinci köməkçi feldən sonra **not** inkar hissəciyi artırılır:

Təsdiq:

I shall have taken.

You will have taken.

Sual:

Shall I have taken?

Will you have taken?

İnkər:

I shall not have taken.

You will not have taken.

Inkar – sual aşağıdakı kimidir:

Tam şəkildə:

Shall I not have taken?

Will you not have taken?

Qısa şəkildə:

Shan't I have taken?

Won't you have taken?

Future Perfect gələcəkdə müəyyən bir vaxta qədər və ya müəyyən bir hadisədən əvvəl baş verib qurtaracaq hərəkətləri bildirmək üçün işlədilir, Azərbaycan dilinə - **mış⁴ + olacaq** şəklində tərcümə olunur:

I shall have translated this article by ten o'clock.

Saat 10 radələrində mən bu məqaləni tərcümə etmiş olacağam.

Before you come he **will have done** all the work.

Sən gələndə kimi o bütün işi görüb qutarmış olacaq.

“The” müəyyən artıqlı (The Definite Article)

Müəyyən artıqlı sayıla bilən, sayıla bilməyən, tək, cəm və xüsusi isimlərlə işlədilə bilər. İlk məlumatdan sonra, həmin isim haqqında olan digər cümlələrdə "The" işlədilir : My father bought a magazine and a newspaper yesterday. The magazine was very interesting, but the newspaper was boring

2. Fikrimizdə tutduğumuz əşya müəyyəndirsə "The" artıqlı , qeyri-müəyyəndirsə "a/an" artıqlı işlədirik : It is very hot. Can you open a window ; It is very hot. Can you open the window nearest the door?

3. Dünyada tək olması ilə fərqlənən isimlərin qarşısında : The Sun ; The Moon ; The capital ; The earth ; The nature ; The universe ; The cosmos ; The world ; The atmosphere ; The sky ; The horizon ; The equator. İstisna 1 : Əgər belə isimlərin qarşısında təyinedici söz olarsa , o zaman "a/an" artıqlının işlədilməsi də mümkündür : A bright sun rises above the sea. İstisna 2 : The Sun ; The Moon ; The Earth istisna olmaqla digər planetlər artıqlısız işlədilir.

4. Vəziyyətdən asılı olaraq məlum isimlərin qarşısında the artıqlı işlədilir. Məsələn, əgər biz hər hansı bir otağı sözlə təsvir etsək "the floor" ; "the ceiling" ; "the light" ; "the door" ; və s. kimi sözlərin qarşısında "the" artıqlı işlənəcəkdir, çünki hər bir otaqda yalnız bir tavan və ya döşəmə vardır: It was a new house. The roof was red, the door was brown.

5. Radio/Difference/Following/Whole/Same sözlərinin qarşısında həmişə "the" artıqlı işlədilir : I have read the whole book ; I do not like to listen to the radio.

Diqqət et : Radio sözünün qarşısında "the" artiklının işlədilməsinə baxmayaraq "television" sözünün qarşısında "the" artiklı işlədilmir

6. School/The School : I go to school (yəni mən şagirdəm və oxuduğum məktəbə gedirəm) ; I go to the school (yəni mən şagird deyiləm, sadəcə mən məktəbə gedirəm) Bu qayda eyni ilə Prison/Hospital/University/College/Church sözlərinə də aiddir. The cinema/The theatre ifadələri ilə də - I go to the cinema

7. Sıra saylarının qarşısında the artiklı işlədilir : The first ; The second. Qeyd : "At + sıra sayı" kombinasiyasında the artiklı işlədilmir : At first I did not like her, but in the end we became good friends.

8. In + the + morning/afternoon/evening ifadələri ilə : Where do you go in the evening ?

9. Müəyyən sosial qrupu və ya sinifi ifadə edən isimlərin qarşısında : The aristocracy ; The nobility ; The bourgeoisie ; The intelligentsia ; The public ; The proletariat ; The peasantry ; The common people

10. Adi dərəcədə olan sifətlərin qarşısında "The" artiklının işlədilməsi onların cəmlənməsini, yəni substantivləşməsini bildirir : Rich - The Rich (Varlı - Varlılar) ; Strong - The Strong (Güclü - Güclülər)

11. Üstünlük dərəcəsində olan sifətlərin qarşısında : He is the strongest boy in our class

12. Dillər "language" sözü ilə işlədildikdə onların qarşısında : I learn English - I learn The English language

13. Bir qayda olaraq ad, soyad və ləqəblərin qarşısında artikl işlədilmir. Lakin aşağıdakı hallarda onların qarşısında "The" artiklı işlədilər bilər : a) Əgər onlar Past Participle (Keçmiş zaman feli-sifəti) forması ilə təyin edilərsə : The phoned Fuad is my friend b) Əgər onların qarşısında peşə, sənət mənalarını ifadə edən söz işlənərsə : The engineer Aliev c) Cəm halında olan ad və soyadların qarşısında "The" artiklı işlədilir : The Adams/The Asgarzadehs

14. Mehmanxana/Restoran/Teatr/Kino-teatr/Muzey/Qalareya/Qəzət/Təşkilat və digər Bina adlarının qarşısında "The" artiklı işlədilir : The Hilton Hotel ; The Anadolu Restoran ; The British Museum ; The White House Diqqət et : Əgər bunlar insan adları ilə təyin edilərsə onların qarşısında "The" artiklı işlədilmir : McDonalds ; Heyder Aliev Palace

15. Məşhur tarixi abidə , dövr və tikililərin qarşısında "The" artıqlı işlədilir : The May of 1918 ; The Tower of Mardakan ; The Tower of London

16. Coğrafi cəhətlərin qarşısında "The" artıqlı işlədilir : The north (şimal) ; The west (qərb) ; The south (cənub) ; The east (şərq) ; The north-east (şimal şərq) ; The south-west (cənub şərq) İstisna 1 : Cəhətlər sadalandıqda isə artıqlı işlədilmir : There are four points on the compass : East ; North ; West ; South. İstisna 2 : Northern/Southern/Western/ Eastern sözləri istisnalıq təşkil edir. İstisna 3 : Əgər coğrafi cəhətlər yer , məkan bildirərsə və qitə , ölkə , ərazi ilə təyin edilərsə "The" artıqlı işlədilmir : North Asia ; He come from East

17. Cəhətlərdən başqa coğrafi adlarla "The" artıqlılığın işlədilməsi aşağıdakı kimidir : a) Qütb adları qarşısında : The North Pole (Şimal Qütbü) ; The South Pole (Cənub Qütbü) ; The Arctic (Arktika) b) Coğrafi regionların qarşısında : The Far East ; The near East c) Okean , Dəniz , Kanal , Göl , Çay adlarının qarşısında : The Atlantic Ocean ; The Pacific Ocean ; The North Sea ; The Baltic Sea ; The Strait of Magellan ; The Bosporus ; The Panama Canal ; The Suez Canal ; The Mississippi ; The Thames ; The Neva d) Ada qruplarının (arxipelaqların) qarşısında : The British Isles ; The Azores e) Dağ silsilələrinin qarşısında : The Alps ; The Rockies ; The Andes f) Səhra adlarının qarşısında : The Karakum ; The Sahara

18. Təkdə olan isim bütöv bir sinfi bildirdikdə : The Lion is the king of beasts (Şir vəhşi heyvanların şahıdır) ; The Camel is called the ship of the desert (Dəvəyə səhra gəmisi deyilir) Qeyd : Bütöv bir heyvan növünü nəzərdə tutduqda The istifadə edilir : The bear - Ayılar. Amma bütöv bir insan növündən bəhs edərkən istifadə edilmir : Man is an emotional being - İnsan emosional bir varlıqdır

19. THE + NATIONALİTY : Bəzi xalq adlarının qarşısında "The" artıqlılığın işlədilməsi onların cəm formasını düzəldir : a) - ch/sh ilə qurtaran xalqlar : The French - Fransızlar b) - ese ilə qurtaran xalqlar : The Chinese - Çinlilər ; The Japanese - Yaponlar və s. c) Digər xalqların adlarının cəm forması isə adi qayda ilə düzəlir : an Italian - İtaliyalı / Italians - İtalyanlar ; a Turk - Türk/ Turks - Türklər və s.

20. Musiqi alətlərini bildirən isimlərin qarşısında "To play" feli olarsa , həmin isimlər müəyyən artiklla işlənir : To play the piano (Piano çalmaq) ; To play the violin (Skripka çalmaq)

21. Əgər cümlədə məşhur bir şəxsə , incəsənət əsərinə və s. aid əlavə olarsa , həmin əlavənin tərkibindəki isim müəyyən artikl ilə işlənir : Nizami , the great Azerbaijan poet , is famous all over the world

22. The "of" ilə işlənən ismin yiyəlik halında istifadə edilir : THE door of the house

23. The müqəddəs kitablarla da işlənir : The Quran, The Bible 24. İxtiralarla da işlənir : The telephone was invented a long time ago

Məsdər (The Infinitive)

Məsdər fəlin şəxssiz formasıdır və nə etmək? Sualına cavab verir. O, adətən to ədatı ilə işlənir To ədatı –maq, -mək şəkilçisinə uyğun gəlir.

To read-oxumaq, to buy-almaq, to sell-satmaq.

Müasir İngilis dilində məsdər ikili xüsusiyyətə malikdir

a) ismi

b) feli

Məsdərin isim kimi aşağıdakı sintaktik xüsusiyyətləri var.

-cümlədə mübtəda funksiyasında işləyə bilər.

To sleep in the open air is useful.

Açıq havada yatmaq faydalıdır.

To study well is our aim.

Yaxşı təhsil almaq bizim məqsədimizdir.

-vasitəsiz tamamlıq funksiyasında işləyə bilər.

He likes to write letters.

O, məktub yazmağı xoşlayır.

Mother asked me to go there with her.

Anam məndən onunla oraya getməyimi xahiş etdi.

-mürəkkəb xəbərin ad hissəsi(predikative)kimi işlənə bilər.

*Her duty **is to deliver** letters.*

Onun vəzifəsi məktubları çatdırmaqdır.

*Her task **is to look** after the baby.*

Onun işi körpəyə qulluq etməkdir.

Məsdərin cümlədə fələ xas olan aşağıdakı xüsusiyyətləri var.

-təsirli fəllərin məsdərindən sonra vastəsiz tamamlıq işlənə bilər.

*I like to watch **interesting** films.*

Mən maraqlı filmlərə baxmağı xoşlayıram .

*They wanted to buy **flowers** for their teacher.*

Onlar öz müəllimləri üçün gül almaq istəyirdilər.

-zərflə təyin oluna bilər

*The old woman tried to walk **quickly**.*

Qoca qadın tez-tez yeriməyə çalışdı.

*It is necessary to study grammar **systematically**.*

Grammatikanı ardıcıl şəkildə öyrənmək vacibdir.

-mürəkkəb fəli xəbərin tərkib hissəsi ola bilər.

*We **must work** hard.*

Biz səylə işləməliyik.

*You **should consult** a doctor.*

Siz gərək həkimlə məsləhətləşəsiniz.

*He **began to learn** English at an early age.*

O, erkən yaşında ingilis dilini öyrənməyə başladı.

Gerund (The Gerund)

Gerund felin şəxssiz formalarından biridir. O həm isim, həm də fel xüsusiyyətlərinə malikdir.

Azərbaycan dilində ona uyğun fel forması mövcud deyil, lakin mənasına görə feldən düzəlmiş bir çox isimlər (yerimə, gözləmə və s.) cerunda yaxındır.

Gerund istənilən felin infinitivinin sonuna -ing şəkilçisini artırmaqla düzəlir: to run- running, to live-living, to lie-lying, to copy out - copying out.

Gerundun inkar forması not inkar ədatı ilə düzəlir.

For coming in time - for not coming in time.

Gerund indiki zaman feli sifətlə (present participle) eyni formaya malikdir, lakin o isim kimi işlənə bilər

İşlədilməsi

Gerund {verb+ing} və onun inkar forması {not-^i verb ^ ing} fel və sözünüdən sonra işlənir. Biz həmçinin onu mübtəda kimi işlədə bilərik.

I don't mind waiting. • Paul enjoys not having a job. • She watches TV instead of working. Studying makes me sleepy. • My doctor says that swimming is the best kind of exercise.

Gerund həmçinin '-ing formaları' (-ing forms) adlanır. Onlar tez-tez A/b-dan sonra lövhələrdə işləni: No parking.

Gerund cümlədə tamamilə, sözünülü birləşmə ilə və zərflə işlənir. Cerunddan əvvəl isim (Maria) və ya objekt halda olan əvəzlilik (them) işlənə bilər. Lakin yiyəlik halda olan isim (Tom's) və təyinedici (their) də cerundun qarşısında işlənə bilər. Bu daha çox formal vəziyyətlərdə baş verir. İle denied taking the money. • They recommend washing silk shirts gently in cold water. I can't recall Tom's coming to visit us. • We listened to them/their arguing all night.

Cerundun isim xüsusiyyətləri

1 İsim kimi cümlədə mübtəda, predikativ, tamamlıq rolunda işlənə bilər.

Reading is her favourite occupation.

Her greatest pleasure is reading.

I'm fond of reading.

2. Sözü ilə işlənə bilər. Bu halda o cümlədə sözünlü tamamlıq, təyin ya da zəiflik funksiyası daşıyır.

I think of going to the South in the autumn.

On seeing his father the boy run up to him.

3. Yiyəlik əvəzliyi, yaxud yiyəlik halda olan isimlə təyin oluna bilər.

Is there any objection to my seeing her?

He objected to his son's going there.

Lakin isimdən fərqli olaraq cerund artıqla, işarə əvəzliyi ilə işlədilmir və cəm formasına malik deyil.

Cerundun fel xüsusiyyətləri

Cerund felin 2 qrammatik kateqoriyasına malikdir: zaman və növ.

Simple gerund active: base form of the verb + -ing - playing passive: being + past participle - being played Perfect gerund active: having + past participle - having played passive: having been + past participle - having been played

Təsirsiz felin cerund forması		Təsirli felin cerund forması		
Tense	Active	Tense	Active	Passive
Simple	going	Simple	writing	being
written				
Perfect	having gone	Perfect	having written	having been
written				

I'm looking forward to sending my children to the country for the holidays.

I remember having shown her the letter.

I'm looking forward to being sent to London on business.

I remember having been shown the letter.

Sadə cerund (simple gerund)

- 1) şəxsli formada olan fellə eyni vaxtlılıq ifadə edir;
- 2) gələcək zamana aid olur;
- 3) onun ifadə etdiyi hərəkət icra olunduğu vaxtdan asılı olmur.

1) I'm surprised at his missing lessons so often.

I was surprised at hearing this.

2) He intends staying there a few more days.

3) Swimming is a good exercise.

Cerundun perfect forması əvvəlki zaman kəsiyini ifadə edir və nadir hallarda işlənir.

I'm surprised at your having missed so many lessons this term.

I appreciate having had the opportunity to meet the king.

Sifətlə təyin olunan isimdən fərqli olaraq cerund zərflə təyin oluna bilər.

I was frightened by his opening the door so suddenly.

I was frightened by his sudden appearance.

Fel forması olaraq cerund hərəkəti ifadə edir. Cerund vasitəsilə ifadə olunan hərəkət ya mübtədaya (bəzən də tamamlığa) ya da yiyəlik əvəzliyi və ya adlıq, yiyəlik hallardakı isimlə ifadə olunaraq cerundun qarşısında duran başqa şəxsə aid olur.

I don't mind going there, (mübtədaya)

I don't mind your going there, (your əvəzliyi ilə ifadə olunmuş şəxsə)

I don't mind Peter's going there. (Peter isminə)

Cerundla ifadə olunan hərəkət vasitəsiz tamamlığa da aid ola bilər.

I remember reading that article

Cerundun Azərbaycan dilinə tərcümə olunması

Azərbaycan dilində cerund forması olmadığı üçün onun tərcüməsi isimlə, məsdərlə və feli bağlama tərkibi ilə verilir.

İsim

I like reading.

Mən oxumağı xoşlayıram.

Məsdər She is afraid of bathing there. O orada çimməkdən qorxur.

Fəli bağlama He left the room without saying good-bye. O sağollaşmadan otaqdan çıxdı.

Present Continuous-Passive Voice

Bu zamanda fəlin meçul novu indiki Continuous zamanda be fəli (am being, is being, are being) və əsas mənə dəsiyan fəlin keçmiş zaman fəli sifəti (Participle II) vasitəsilə emele gəlir.

Your question is being discussed at the meeting now.

Sizin məsələiniz iclasda müzakirə edilməkdədir.

Many new houses are being built here.

Burada çoxlu təze binalar tikilir.

Sualda be fəli mübtədadan əvvəl gəlir

Is my question being discussed now?

Mənim məsələm indi müzakirə edilirmi?

Past Continuous-Passive Voice.

Bu zamanda fəlin meçul novunu emele gətirmək üçün keçmiş Continuous zamanda be fəlinə (was being, were being) və əsas mənə dəsiyan fəlin keçmiş zaman fəli sifətindən (Participle II) istifadə edilir

When I came, this very question was being discussed.

Mən gələndə ələ bu məsələ müzakirə edilirdi.

Sual şəklində be fəli mübtədadan əvvəl gəlir.

Was the question being discussed when you came?

Sen gelende bu mesele muzakire edilirdimi?
İnkarda not inkar sozu be felinden sora gelir.

The question was not being discussed when I came.
Men gelende bu mesele muzakire edilmirdi.

Passive Voice Present Perfect

Passive Voice Present Perfect zamanda felin məchul növünü əmələ gətirmək üçün indiki Perfect zamanda be felindən(have been,has been) və əsas mənə daşıyan felin keçmiş zaman feli sifətindən (Participle II) istifadə edilir.

The letter has just been sent. Məktub indicə yola salındı.

A lot of house have been built in our town this year. Şəhərimizdə bu il çoxlu təzə ev tikilib.

Sual şəklində köməkçi have(has) feli mübtədadan əvvəl gəlir.

Has the letter been sent? Məktub göndərilibmi?

İnkarda not inkar sözü have(has) felindən sonra gəlir.

The letter has not been sent yet. Məktub hələ göndərilməyib.

Passive Voice Past Perfect

Passive Voice Past Perfect zaman formasının məchul növünü gətirmək üçün keçmiş Perfect zamanda be felindən(had been) və əsas mənə daşıyan felin keçmiş zaman feli sifətindən (Participle II) istifadə edilir.

I didn't know that he had been invited to the party.

Mən bilmirdim ki,o,qonağlığa dəvət olunub.

Sualda birinci köməkçi fel (had) mübtədadan əvvəl gəlir.

Had the letter been translated before your came?

Məktub siz gəlmədən əvvəl tərcümə edilmişdimi?

İnkarda not inkar sözü birinci köməkçi feldən sonra gəlir.

The letter had been translated before your came.

Məktub siz gəlməmişdən əvvəl tərcümə edilməmişdi.

Passive Voice Future Perfect

Passive Voice Future Perfect zaman formasının məchul növünü əmələ gətirmək üçün gələcək Perfect zamanda be feli (shall have been, will have been) və əsas mənə daşıyan felin keçmiş zaman feli sifətindən (Participle II) istifadə edilir.

This house will have been built by the end of the month.

Bu ev ayın axırına kimi tikilib qurtaracaqdır.

Sual şəklində birinci köməkçi fel (shall, will) mübtədadan əvvəl gəlir.

Will this house have been built by the end of the month?

Bu ev ayın axırına kimi tikilib qurtaracaqmı?

İnkarda not inkar sözü birinci köməkçi feldən sonra gəlir.

This house will not have been built by the end of the month.

Bu bina ayın axırına kimi tikilib qurtarmayacaq.

Passive Voice Future Perfect in the Past

Future perfect in the past zamanda felin məchul növü də gələcək perfect zamanda felin məchul növü kimi əmələ gətirilir. Lakin shall, will felleri əvəzinə should, would felleri işlədilir.

I said that this letter would have been translated by 5 oclock.

Mən dedim ki, bu məktub saat 5-ə qədər tərcümə ediləcəkdir.

I promised that i should have translated the article by 5 oclock.

Söz vermişəm ki,məqaləni saat 5-ə kimi tərcümə edəcəm.

Other, Another, The other

Other(başqa,digəri) və **another(başqa biri)** əvəzlilikləri cümlədə həm isim kimi mübtədə, həm də sifət kimi təyin rolunda olur.

Other əvəzliyi iki formada ola bilər:

1. cəmdə:

*Some left the room, **others** remained.*

- Bəziləri otağı tərk etdi, **digərləri** qaldı.

2. yiyəlik halında:

*Irane and Ann went with me. Irane walked behind. I held **the other's** hand.*

- İren və Anna mənimlə getdi. İren arxada gəlirdi. Mən **o birinin** əlindən tutdum.

Another əvəzliyi qeyri-müəyyən **an** artikli və **other** əvəzliyinin birləşməsindən əmələ gəlib və bu səbəbdən yalnız təkdə olan sayılan ismi əvəz və təyin edir.

Aşağıdakı cümlələri müqayisə edin:

One lesson ended, **another** began.

- Bir dərs bitdi, **başqası (digəri)** başlandı.

The teacher approached **another** pupil.

- Müəllim **başqa bir** şagirdə yaxınlaşdı.

Another əvəzliyi iki mənada işlənir:

1. başqası, <<digərindən fərqlisi>>:

*This text is too easy, give us **another**.*

- Bu mətn çox asandır, bizə başqa **birisini** verin.
2. daha bir, əlavə:

*Will you have **another** cup of tea?* Daha bir fincan çay içərsinizmi?

Direct and Indirect Questions- (Birbaşa və dolay yolla verilən suallar)

İngilis dilində suallar iki yolla verilə bilər: birbaşa (direct question) və dolay (indirect question) yolla. Birbaşa verilən suallar adi sual cümləsi kimi qurulur və sual cümləsində köməkçi feillər mübtədadan önə keçir.

Example: Where is the bathroom?(vanna otağı haradadır?)

Dolay yolla verilən suallar (indirect questions) daha nəzakətli və formal xarakter daşıyır. Bu növ suallar əsasən elə də yaxşı tanımadığımız insanlarla ünsiyyət quranda işlənir. Bu cür sual verərkən köməkçi feil cümlənin axırına keçir. Dolay yolla verilən suallar birneçə frazalar vasitəsilə düzəlir:

- Could you tell me...
- Do you know...
- I was wondering...
- Do you have any idea...
- I'd like to know...
- Would it be possible...
- Is there any chance...

Example: Could you tell me where the bathroom is? (mənə deyə bilərsinizmi vanna otağı haradadır?)

Direct – What time does the bank open? (Bank nə zaman açılır?)

Indirect – Do you know what time the banks opens? (Bilmirsiniz bank nə zaman açılır?)

Dolay yolla verilən suallarda do/does/did köməkçi feillərdən istifadə olunmur. Have/ Has köməkçi feilləri həm direct, həm də indirect suallarla işləyə bilər, amma birbaşa verilən suallarda has mübtədadan öndə gəlir, dolay yolla verilən suallarda isə has mübtədadan sonra işlənir.

Example: How has he managed to get in shape so quickly?(direct)

Do you have any idea how he's managed to get in shape so quickly?(indirect)

Birbaşa verilən suallara cavab verildəndə köməkçi feil mübtədadan sonra işlənir.

Example: Where is Tom ? He is in the garden.

Dolayı yolla verilən suala cavab verəndə də köməkçi feil cümlənin axırında gəlir.

Example: Do you know where Tom is? I know where Tom is.

Who are those people? (direct)

Do you know who those people are? (indirect)

Ayrıcı Suallar-Disjunctive Questions(Tag questions)

Ayrıcı sual hər hansı məsələdə danışanın şübhə və tərəddüdünü qətiləşdirmək məqsədi ilə işlədilən sualdır. Ayrıcı suallar iki hissədən ibarət olur. Birinci hissə təsdiq və ya inkar formada olan nəqli cümlədən, ikinci hissə isə qısa ümumi sualdan ibarətdir.

-She does not know anybody

here, does she?

-No, she does not.

Əgər birinci hissə (nəqli cümlə) təsdiqdədirsə, ikinci hissə (qısa ümumi sual) inkarda olur və əksinə.

Ayrıcı sualın ikinci hissəsi –eləmi? və ya –elə deyilmi? şəklində tərcümə olunur.

There was a mistake in his dictation, wasn't there?

Onun imlasında səhv var idi, elə deyilmi?

Ayrıcı suallara verilən cavablar sualdakı şübhə və tərəddüdləri ya təsdiq, ya da inkar edə bilər. Yadda saxlamaq lazımdır ki, cavablardakı **yes(bəli)** sözündən sonra yalnız təsdiq formada olan cavab, **no(xeyr)** sözündən sonra isə yalnız inkar formada olan cavab işlənir.

Tom knows English, doesn't he?

-yes, he does.

-no, he doesn't.

The Numeral-Cardinal Numerals-Miqdar Sayları

a. Miqdar sayları ilə tanışlıq.

1-10 arası miqdar sayları.

1-one, 2-two, 3-three, 4-four, 5-five, 6-six, 7-seven, 8-eight, 9-nine, 10-ten.

11 və 12-nin digərlərindən fərqlənməsi

11-eleven, 12-twelve

13-19 arası sayların düzəldilməsi.

Bu miqdar sayları müvafiq miqdar sayının sonuna “-teen” say

Düzəldən şəkilçisi artırılmaqla düzəlir. Bu zaman bəzi saylarda hərf dəyişikliyi baş verir ki, bunları sadəcə əzbərləmək lazımdır.

13-thirteen, 14-fourteen, 15-fifteen, 16-sixteen, 17-seventeen, 18-eighteen, 19-nineteen.

20-90 arası onluq miqdar saylarının düzəldilməsi.

Onluq bildirən bu saylar “-ty” şəkilçisinin köməyi ilə düzəlir.

20-twenty, 30-thirty, 40-forty, 50-fifty, 60-sixty, 70-seventy, 80-eighty, 90-ninety.

21-29, 31-39.....91-99 arası miqdar sayları.

Bu miqdar sayları isə 13-19 arası saylardan fərqli olaraq onluğun adı+one, two, three və s şəkildə düzəlir.

21-twenty one, 22-twenty two, 23-twenty three, 24-twenty four, 25-twenty five, 26-twenty six, 27-twenty seven, 28-twenty eight, 29-twenty nine.

b. Miqdar saylarının isimlərlə işlədilməsi.

Azərbaycan dilində miqdar saylarından sonra gələn isim təkdə olur. Məsələn: **2 kitab, 2 kitablar** demək sehvidir.

Amma ingilis dilində one sayı istisna olmaqla digər bütün miqdar saylarından sonra isim sayılan və cəmdə olmalıdır.

Məsələn: *2 books, 2 cotton clothes shops.*

c. Hundred, thousand və million, billion sayıları.

Artiklla işlədilməsi:

A hundred books-one hundred books

Başqa miqdar sayıları ilə işlədiləsi

Bu miqdar sayılarının qarşısında digər miqdar sayılarını da işlətmək olar. Amma bu zaman unutmamalıyıq ki, hundred, thousand və million cəmlənməyəcək.

İsimlərlə işlədilməsi:

Digər bütün miqdar sayıları kimi bunlardan da sonra gələn isim sayılan və cəmdə olmalıdır.

2 hundred books-düzgündür.

Ordinal Numerals- Sıra Sayları

a. Sıra saylarının düzəldilməsi.

1-ci, 2-ci və 3-cü sıra sayları;

1-ci-first=1st

2-ci-secund=2nd

3-cü-third=3rd

4, 5+..... Sıra sayları

Digər sıra sayları miqdar saylarının kökünə “-th” şəkilçisini artırmaqla düzəlir.

Sonu “-ve” ilə bitən miqdar sayları sıra saylarına çevirdikdə “-ve” sonluğuna “f” ilə əvəzlənir və sonra “-th” artırılır.

Four-fourth= 4th

Five-fifth= 5th

Six-sixth= 6th

Seven-seventh= 7th

Eight-eighth= 8th

Nine-ninth= 9th

Ten-tenth= 10th

Eleven-eleventh=11th

Twelve-twelfth=12th

Thirteen-thirteenth=13th

20, 30-90 sıra sayları

Sonu “-ty” ilə bitən miqdar saylarından sıra sayı düzəltəndikdə “y” hərfi “ie” ilə əvəzlənir.

Twenty-twentieth=20th Thirty-thirtieth=30th

21-29, 91-99 arası sıra sayları:

Twenty one-twenty first=21st

Thirty two-thirty second=32nd

Thirty three-thirty third=33rd

Fifty seven-fifty seventh=57th

Seventy nine-seventy ninth=79th

B. Sıra saylarının isimlərlə işlədilməsi;

Sıra sayları özündən sonra gələn ismi təkdə tələb edir.

The first book

The fourth student

C. Sıra saylarının artiklla işlədilməsi;

Sıra sayları isimlə işlənərsə də isimsiz isimsiz, işlənsə də qarşısında mütləq the müəyyənlik artıqlı olmalıdır. Yalnız o halda artıqlı olmaya bilər ki, qarşısında yiyəlik əvəzliyi, yiyəlik halda olan isim olsun.

His second car – Onun ikinci maşını

Kate's first book - Keytin ilk kitabı

Keçmiş zamanın davam edib bitmiş forması.(The Past Perfect Continuous Tense Form).

Past Perfect Continuous forması **to be felinin Past Perfect** forması (**had been**) və əsas felin Participle I (indiki zaman feli sifət) forması ilə düzəlir. Sual şəklində birinci köməkçi fel (**had**) mübtədadan əvvələ keçir, inkarda isə birinci köməkçi feldən sonra **not** inkar hissəciyi artırılır.

Təsdiq:

I had been coming.

You had been coming.

Sual:

Had I been coming?

Had you been coming?

İnkar:

I had not been coming.

You had not been coming.

İnkar – sual şəklində aşağıdakı kimidir:

Tam şəkildə:

Had I not been coming?

Had you not been coming?

Qısa şəkildə:

Hadn't I been coming?

Hadn't you been coming?

Keçmiş zamanın davam edib bitmiş forması keçmişdə müəyyən vaxtdan (və ya hadisədən) əvvəl başlamış və həmin vaxtda da (və ya hadisə baş verəndə də) davam edən hərəkətləri; keçmişdə başlamış müəyyən vaxta qədər davam edib bitmiş hərəkətləri bildirmək üçün işlədilir. Azərbaycan dilinə əsasən fel şəkillərinin hekayəsi kimi tərcümə olunur:

By 8 o'clock **I had been working** for 6 hours.

Saat 8 də mən 6 saat idi ki işləyirdim.

Gələcək zamanın davam edib bitmiş forması.(The Future Perfect Continuous Tense Form).

Future Perfect Continuous forması **to be** köməkçi felinin Future Perfect forması (**shall have been, will have been**) və əsas felin Participle I forması vasitəsilə düzəldilir. Sualda birinci köməkçi fel (**shall, will**) mübtədadan əvvələ keçir, inkarda isə birinci köməkçi feldən sonra **not** inkar hissəciyi artırılır:

Təsdiq:

I shall have been reading.

You will have been reading.

Sual:

Shall I have been reading?

Will you have been reading?

İnkar:

I shall not have been reading.

You will not have been reading.

Bu zaman formasına aşağıdakı müvafiq qısa şəkilləri istifadə olunur:

Təsdiq:

I'll have been reading.

You'll have been reading.

İnkar:

I shan't have been reading.

You won't have been reading.

İnkar – sual şəkil belədir:

Tam şəkildə:

Shall I not have been reading?

Will you not have been reading?

Qısa şəkildə:

Shan't I have been reading?

Won't you have been reading?

Gələcək zamanın davam edib bitmiş forması bir vaxtdan (və ya hadisədən) əvvəl başlanaraq həmin vaxta qədər davam edərək bitəcək hərəkətləri bildirmək üçün işlədilir. Azərbaycan dilinə - **mış⁴ + olacaq** şəklində tərcümə olunur:

I shall have been reading a book for an hour when you come.

Sən gələndə mən artıq bir saat kitab oxumuş olacağam.

The Order of Adjectives

Azərbaycan dilində olduğu kimi, ingilis dilində də şəxs və ya əşyanın əlamətini, keyfiyyətini və s. bildirən sözlərə **sifət (adjectives)** deyilir. Rənglər, dad bildirən, forma bildirən bütün sözlər sifətdir.

Azərbaycan dilində olduğu kimi, ingilis dilində də sifətlər mənə baxımından iki qrupa bölünür:

1) əsli sifətlər (Qualitative Adjectives)

Məsələn: long, short, nice, beautiful, deep, thin, wide, big

2) nisbi sifətlər (Relative Adjectives)

Məsələn: woolen, wooden, golden, silken, weekly, Chinese, Italian

Əsli sifətlər (Qualitative Adjectives)

Əsli sifətlər əşyaların rəngini, formasını, əqli və fiziki keyfiyyətlərini və s. ifadə edir;

Məsələn:

a red pencil (qırmızı qələm), a yellow leaf (sarı yarpaq), a black suit (qara kostyum)

an oval face (oval üz), a slender figure (incə bir figur)

a clever boy (ağıllı oğlan), a capable pupil (bacarıqlı bir şagird), a talented painter (istedadlı bir rəssam)

Əşyalara xas olan əlamət və keyfiyyətlər müxtəlif səviyyədə müxtəlif dərəcədə ola bilər. Məsələn: almalar dadına, rənginə, böyüklüyünə və s, insanlar ağılına, qabiliyyətinə, xasiyyətinə, boyuna və s. xüsusiyyətlərinə görə fərqlənirlər. Əsli sifətlər təkcə şəxs və əşyalara xas olan keyfiyyət və əlamətləri deyil, həm də onlara aid olan əlamət və keyfiyyətlərin dərəcələrini ifadə etməlidir.

Buna müfaviq olaraq da bütün dillərdə, o cümlədən müasir ingilis dilində əslə sifətlər dərəcə kateqoriyasına malikdir.

Little, Few/Much, Many

Much, many,(a) little,(a) few qeyri-müəyyən əvəzliliklər qrupuna daxildir. Onlar həm isimlərin əvvəlində işlənilib onları təyin edir, həm də mənaya uyğun olaraq isimlərin əvəzinə işlənilə bilər.

Deməli, onlar cümlədə mübtəda, tamamlıq, təyin funksiyasında işlənilirlər.

Many,(a) few sayılan cəm, **much,(a) little** isə sayıla bilməyən isimlə işlənilir və ya onları əvəz edirlər. Bu sözlər Azərbaycan dilində aşağıdakı mənələrdə işlənilirlər.

Many,Much – çox(çoxu)

Little,Few - lap az, az-miqdarca kifayət olmayan,demək olar ki,heç

a Few – bir neçə

a Little – bir az, bir qədər miqdarca kifayət qədər.

Many books – çox kitab

Much coffee – çox kofe

a few girls – bir neçə qız

Few boys – az oğlan

a Little juice – bir az şirə

Little milk – az süd

Little, few əvəzliliklərinin də müqayisə və üstünlük dərəcələri var.

Little – less – least = az – daha az – lap az

Few – fewer – fewest =az – daha az – lap az

We have **less** time today.

-Bu gün bizim az vaxtımız var.

He has **fewer** friends.

-Onun daha az dostları var.

Təsdiq cümlələrin **few, little** sözləri çox az işlədilir.

A few, a little sözləri ilə qarışdırılmamaq üçün onların əvəzinə **hardly any** və ya **not much, not many** işlədilir.

I've got **little** time. (I haven't got **much** time.)

-Mənim az vaxtım var. (mənim çox vaxtım yoxdur.)

Əgər **few, little** sözləri **very, too, so, how** zərflərindən biri ilə təyin olunursa onda onlar təsdiq cümlələrində işlədilir.

I have **so** little time today-Bu gün elə az vaxtım var.

There are **very** few people at the station's

Vagzalda çox az adam var